

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук, старшого наукового співробітника Фурси Анатолія Васильовича на дисертаційну роботу Новицького Костянтина Олександровича “Механізм реалізації інноваційного потенціалу природних цукрозамінників (на прикладі стевії)”, поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження та її зв’язок із науковими програмами, планами і темами

Трансформація ринкового середовища господарювання та економічні реформи, а також побудова якісно нової системи характеризується наявними інституційними перетвореннями на базі науково-технічного прогресу, який тісно пов’язується з поняттям інноваційної діяльності. При цьому процес інноваційної діяльності супроводжується необхідністю вирішення цілого ряду проблем організаційного, економічного, господарського та регулятивного характеру. Усе це зумовлено як об’єктивними, так і суб’єктивними причинами. Наукове забезпечення процесу становлення сприятливого інституційного середовища розвитку механізмів реалізації інноваційного потенціалу чи то сектору, чи галузі в цілому потребує вирішення комплексу теоретико-методологічних й прикладних проблем. Серед них – уточнення сутнісних характеристик інноваційного потенціалу; систематизування теоретичних положень щодо формування й реалізації інноваційного потенціалу та оцінка ролі інноваційного процесу у інноваційній діяльності й виявлення чинників, проблем та можливих ризиків інноваційного потенціалу; розробка науково-методичних підходів щодо реалізації інноваційного потенціалу та характеру розвитку галузі та ін.

Інноваційний характер розвитку став системною ознакою сучасного етапу економічного піднесення. Внесок інновацій у поєднанні з інвестиціями у приріст доходу розвинених країн світу становить близько 80%. Разом з тим

процес входження України у світову господарську систему ставить її в ряд країн, відносно слабких в інноваційно-технологічному відношенні, порівняно з країнами, які пройшли процес індустріалізації і впевнено долають постіндустріальну стадію, яку по праву називають інноваційною, або економікою знань. Країни, які лише стають на шлях інноваційного розвитку за технологічну ренту змушені розплачуватися з високорозвиненими країнами природною рентою. Україна здавна виділялася як потужний виробник сільськогосподарської продукції, маючи значні переваги в територіальному поділі праці завдяки сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам, зокрема найкращим у світі чорноземом, багатому землеробському досвіду та виробничим навикам населення, вигідному економіко-географічному розташуванні щодо ринків збуту. Так, посол США в Україні Джеффри Пайєтт акцентує, що “Україна є одним із найбільших виробників сільськогосподарської продукції, але вона має стати *сільськогосподарською наддержавою*”.

Все це зумовлює необхідність розглядання інноваційної діяльності як найбільш результативного способу підвищення конкурентоспроможності агропромислового виробництва і забезпечення його подальшого розвитку. Назріла гостра потреба в активізації інноваційно-спрямованого інвестування у агропромислове виробництво з метою збереження встановлених позитивних тенденцій та забезпечення подальшого стійкого зростання.

Вищеназваним проблемам більшою чи меншою мірою присвячена дисертаційна робота Новицького К.О. і це свідчить про її актуальність.

Засвідчено, що дисертаційна робота виконувалась відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного наукового центру “Інститут аграрної економіки” за темою: “Розробити теоретичні і методичні засади інституціонального забезпечення розвитку підприємництва і кооперації” (номер державної реєстрації 0111U001171), в межах якої особисто автором досліджено теоретичні, методичні й концептуальні положення щодо механізму реалізації інноваційного потенціалу природних цукрозамінників на прикладі

стевої, що має економічне і соціальне значення для розвитку як напрямку підприємницької діяльності так і розвитку регіону.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, які сформульовані у дисертаційній роботі Новицького К.О. можна вважати обґрунтованими і достовірними. Вони базуються на глибокому вивченні дисертантом теорії і практики механізмів реалізації інноваційного потенціалу природних цукрозамінників; узагальнені та аналізі широкої інформації стосовно оцінювання стану і перспектив реалізації інноваційних проектів з вирощування стевої; конкретних розрахунках з використанням сучасних методів дослідження.

Достовірність одержаних здобувачем результатів досліджень та практичне значення сформульованих у дисертації висновків і рекомендацій підтверджується за такими напрямками:

– 12 наукових праць загальним обсягом 4,2 д.а., з них 5 статей у фахових наукових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 6 – в інших виданнях;

– виступами на 5 науково-практичних конференціях, в т.ч. і міжнародних та публікаціями тез за матеріалами цих конференцій;

– прийняттям до впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність Департаментом агропромислового розвитку Тернопільської ОДА, СТОВ “Дружба” Тернопільської області, Тернопільською державною сільськогосподарською дослідною станцією Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН України, а також в навчальний процес ВП НУБіП України “Бережанський агротехнічний інститут”, що підтверджується відповідними документами;

– ґрунтовним опрацюванням великої кількості літературних джерел (295 найменувань), які мають пряме чи опосередковане відношення до дослідженої проблематики. Це дало можливість автору здійснити наукові узагальнення, достовірно визначити ступінь розробленості проблеми, виробити найбільш важливі шляхи й механізми її розв’язання.

Зміст дисертації повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Наукова новизна отриманих результатів

У процесі виконання дисертаційної роботи автором здійснено теоретичні узагальнення і запропоновано розв’язання наукового завдання, яке полягає у розробці теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо формування та розвитку механізму реалізації інноваційного потенціалу природних цукрозамінників.

В дисертаційній роботі сформульовано та обґрунтовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються новизною і практичною цінністю. Найбільш суттєвими з них, можна визначити такі:

1. Автором вперше ідентифіковано та сформовано нову категоріальну економічну дефініцію “інноваційний потенціал природних цукрозамінників” який розглядається як конструктивна та об’єктивна сукупність потенційних можливостей, що створює умови та розкриває якісні та кількісні параметри інноваційного продукту і його відповідність попиту споживачів інновацій, (п. 1.1).

2. Удосконалено методичні підходи до розгляду умов розвитку та формування ефективності інноваційної діяльності, які включають такі напрями: оцінка інноваційного потенціалу, аналіз інноваційної активності, аналіз ефективності використання інноваційного потенціалу виробничо-господарської системи аграрної сфери національної економіки (п. 1.2).

3. Здобувачем розроблено методичний підхід до оцінки ефективності інноваційної діяльності на основі запропонованої системи показників із застосуванням методу аналізу ієрархій, який дозволяє окреслити загальні показники й ідентифікувати ефекти від інноваційної діяльності з позицій результатів реального виробничого процесу і наслідків для розвитку аграрного виробництва (п. 3.2).

4. У дисертації запропоновано організаційно-інституційний механізм створення наукового парку в регіоні, сутність якого полягає у необхідності запровадження адаптованої до вітчизняних умов системи державних і ринкових

організаційно-економічних заходів з упорядкування інноваційного процесу за рахунок забезпечення його функціонування на засадах чіткого розмежування функцій учасників системи “створення – пропагування – впровадження інновацій у господарську практику”; складовими запропонованого механізму є інститути-функції та інститути-правила, які сприятимуть стимулюванню підвищення ефективності інноваційного процесу в аграрній сфері, а також врахуванню національних особливостей здійснення наукової діяльності, зокрема в умовах інституційних ринкових трансформацій (п. 3.1).

Зазначені результати характеризуються науковою новизною та практичною значимістю. Заслужують на увагу й положення дисертаційної роботи, які стосуються уточнення трактування понять “інновація” та “новація”, а також авторська інтерпретація змісту поняття “інноваційний потенціал”. Досягненням дисертанта слід вважати й те, що ряд отриманих ним результатів спонукає до подальшого наукового пошуку у сфері оцінки стану і підвищення ефективності інноваційного потенціалу природних цукрозамінників.

Висновки та рекомендації дисертації відповідають її змісту і підтверджують глибину та методичну оригінальність виконаних досліджень.

Важливість результатів дослідження для науки і практики

Дисертаційне дослідження Новицького К.О. містить ряд вагомих теоретичних, методичних та практичних положень, висновків і рекомендацій стосовно сутності інноваційного потенціалу, його ризиків, механізмів, оцінювання ефективності реалізації в сфері природних цукрозамінників. Зазначені результати в частині теоретичних розробок є внеском до вітчизняної економічної науки.

Запропоновані дисертантом нові та удосконалені науково-методичні підходи щодо створення переробного комплексу з сегментом переробки природних цукрозамінників; оцінювання ефективності використання інноваційного потенціалу в агропромисловому виробництві; визначення економічної ефективності від реалізації інноваційного проекту з вирощування та перероблення природних цукрозамінників на прикладі стевії; створення індустріального парку на основі виробництва і реалізації продуктів

перероблення природних цукрозамінників мають практичне значення. Ці результати вже використовуються на практиці (про що свідчить ряд довідок про впровадження) і можуть бути використанні в найближчі роки.

Викладені і розроблені в дисертації наукові підходи, висновки та практичні рекомендації сприяють створенню умов для стабільного і ефективного виробництва соціально значущої продукції рослинництва на прикладі стевії як сировини, з подальшою переробкою її на продукцію харчової, косметичної та інших галузей промисловості.

Відповідність змісту автореферату положенням дисертації

Автореферат Новицького К.О. в повній мірі відображає сутність та зміст дисертаційної роботи, ідентичними є основні наукові положення та внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, приведені автором в авторефераті, деталізовані та обґрунтовані у самій роботі.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Структура і зміст дисертаційної роботи загалом узгоджуються з її назвою, метою і завданнями. Завдання дослідження виконані повністю, мета досягнута, що дає підстави оцінити її позитивно. Разом з цим складність, новизна та багатоплановість об'єкта і предмета дослідження зумовлюють дискусійність ряду положень дисертації, а окремі положення викликають зауваження.

1. В процесі дослідження автор цілком адекватно виокремив ризики та механізми реалізації інноваційного потенціалу природних цукрозамінників, але разом з тим він не притримується однозначної позиції щодо трактування понять «інновація» та «новація» в контексті проблеми дослідження.

2. У дисертаційному дослідженні автор використовує таке поняття як «синергетичний підхід», «наукомістка продукція», але при цьому, на жаль, не приділив їм достатньої уваги і не пояснив їх в контексті саме інноваційного потенціалу природних цукрозамінників, що на мою думку вивело б його на якісно вищий рівень.

3. В дисертаційній роботі варто було дослідити та розкрити сутність венчурного капіталу (венчурних фондів) як ефективного механізму

стимулювання та підтримки інноваційної діяльності, а отже і інноваційного потенціалу природних цукрозамінників. Їхній аналіз на конкретних суб'єктах господарювання сприяв би збагаченню практичної цінності роботи.

4. Позитивною рисою дисертації є те, що в ній використано багатий фактологічний матеріал, вона насичена великою кількістю таблиць і рисунків. Однак не всі таблиці належним чином прокоментовані, а результати аналізу окремих з них аж надто лаконічно (недостатньо повно) подані у тексті. Можна було б обмежитись ключовими ілюстративними матеріалами, а решту перенести в додатки.

5. Незважаючи на те, що, за визначенням дисертанта, відносної важливості набувають такі ринкові інструменти, як комерціалізація, підтримка доходності, фінансові інструменти, не в повній мірі висвітлено їх вплив на інноваційний потенціал природних цукрозамінників та можливість отримати значно якіснішу та кориснішу оцінку інноваційного потенціалу новоствореного продукту, таким в дисертації служить стевія.

6. Перший розділ дисертаційної роботи містить багато теоретичного матеріалу щодо дослідження інноваційного потенціалу природних цукрозамінників. Означений матеріал отримав в подальшому викладі теоретичне і практичне розкриття та підтвердження, однак робота була б більш цікавою з наукової точки зору, якби містила значно ширше висвітлення зарубіжного досвіду з означеного питання.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Новицького Костянтина Олександровича на тему: “Механізм реалізації інноваційного потенціалу природних цукрозамінників (на прикладі стевії)”, яку було подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, є завершеним науковим дослідженням, що має практичне значення, та є внеском у розвиток економічної науки. Отримані в результаті проведеного дослідження нові науково обґрунтовані й достовірні

висновки та пропозиції, свідчать про високий рівень наукової підготовки його автора.

За актуальністю розглянутої проблематики, обсягом дослідження, науковим рівнем і практичною цінністю отриманих результатів дисертаційна робота повністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 положення про “Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор Новицький Костянтин Олександрович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

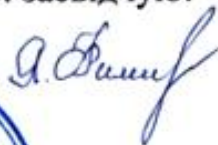
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії досліджень з економіки, маркетингу та планування Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України

27.02.2016 р.

 А.В. Фурса

Підпис Фурси А.В. засвідчую:

Начальник відділу кадрів ІБКіЦБ НААН

Я.І. Філімонова

